

מפת הדרכים לעזה: תנאים הכרחיים מבחינת ישראל

תמי קנר | גיליון 2184 | 11 באוגוסט 2026

מפת הדרכים החדשה לעזה, שגובשה במסגרת מועצת השלום של הנשיא טראמפ, מבקשת לתרגם את תוכנית 20 הנקודות ואת החלטת מועצת הביטחון 2803 שאישרה אותה ממסגרת עקרונית לתוכנית יישום מפורטת. מחד גיסא, היא משנה חלק מההנחות הביטחוניות שעליהן נשענו מסמכים אלה; מאידך גיסא, היא עשויה להיות המסגרת המעשית היחידה להעברת השלטון מחמאס ולהקמת חלופה שלטונית ברצועת עזה. ככל שהמתווה מתבסס כמסגרת המדינית ל"יום שאחרי" ונהנה מתמיכה אמריקאית ובינלאומית רחבה, יכולת ישראל להשפיע באמצעות דחייתו בלבד הולכת ומצטמצמת. לפיכך, השאלה המרכזית אינה אם לאמץ את מפת הדרכים או לדחותה, אלא כיצד לעצב את מנגנוני האימות, האכיפה, הפירוז והנסיגה כך שיעגנו מחדש את הערובות הביטחוניות שנחלשו או נשמטו ממפת הדרכים, ויבטיחו לא רק את העברת השלטון מחמאס, אלא גם את שלילת יכולתו לשוב ולהתעצם.

מפת הדרכים לעזה: שינוי הדרך, לא היעדים

מפת הדרכים החדשה לעזה נועדה לשמש מסגרת ליישום תוכנית 20 הנקודות של הנשיא טראמפ, שאושרה בהחלטת מועצת הביטחון 2803. מפת הדרכים אינה מציעה הסדר מדיני חלופי למסמכי יסוד אלה אותם היא מאמצת, אלא קובעת את המסגרת לביצוע ההסדר שנקבע בהם. היעדים האסטרטגיים נותרו ברובם בעינם: סיום שלטון חמאס, הקמת ממשל פלסטיני חלופי, פירוז הרצועה, נסיגה ישראלית מדורגת, שיקום ואופק מדיני. לכאורה, מדובר במסמך טכני שאמור לתרגם עקרונות ללוחות זמנים ולמנגנוני ביצוע. בפועל, מפת הדרכים מעניקה לחלק מהעקרונות שנקבעו במסמכי היסוד משמעות שונה ומעבירה את מרכז הכובד של ההסדר מהכרעתו הצבאית של חמאס לניהול תקופת המעבר ולייצוב רצועת עזה.

שינוי זה משתקף כמעט בכל רכיבי המתווה. האחריות לפירוק הנשק עוברת מכוח הייצוב הבינלאומי (ISF) לוועדה הלאומית לניהול עזה (NCAG); מוקמת ועדת אימות בינלאומית (IVC) המאשרת את המעבר בין שלבי ההסדר; ונוספים מנגנונים להסדרת המשטרה, הנשק האישי והפיוס הפנים-פלסטיני. מנגד, מפת הדרכים מצמצמת ואף משמיטה רכיבים חשובים שעמדו בלב מסמכי היסוד, ובהם הדגש על פירוז ודה-רדיקליזציה של הרצועה, תפקידו המבצעי של ה-ISF בפירוז, הדרישה המפורשת למנוע את שיקום התשתיות הצבאיות של חמאס וחלק מהערובות שנלוו לנסיגה הישראלית. במקביל, מפת הדרכים משאירה חלק מהסוגיות הביטחוניות המרכזיות פתוחות, ומעבירה אותן להכרעת מנגנוני היישום שיגובשו בהמשך, לקבוע כיצד הם יושגו.

המחלוקת שהתעוררה עם פרסום מפת הדרכים ממחישה את משמעות השינוי. ראש הממשלה בנימין נתניהו הודיע כי ישראל דוחה את מפת הדרכים. הוא הבהיר כי ישראל לא תיסוג מקוויה בטרם יפורק חמאס מנשקו מ"הנשק הכבד, הנשק הפחות כבד, כל הנשק". מנגד, הנציב העליון של מועצת השלום, ניקולאי מלדנוב, הסביר כי ישראל אינה נדרשת לסגת

לפני ביצוע צעדי פירוז מאומתים, והדגיש שההסכם מכסה את כל סוגי הנשק ושם חמאס לא יעמוד בהתחייבויותיו, התהליך פשוט ייעצר. עצם הצורך בהבהרות חיצוניות למפת הדרכים חושף את נקודת התורפה: ערובות ביטחוניות שהוגדרו באופן מפורש יותר במסמכי היסוד אינן מעוגנות בה באותה חדות, וחלק מההכרעות שיקבעו את משמעותן בפועל נדחו לשלב גיבוש מנגנוני היישום.

השינוי בתפיסת הפירוז ובמנגנוני היישום

השינוי המרכזי במפת הדרכים נוגע לתפיסת הפירוז. בתוכנית טראמפ ובהחלטת מועצת הביטחון הפירוז היה יעד ביטחוני מוגדר שעליו נשען ההסדר כולו. הוא כלל את פירוק כוחו הצבאי של חמאס, את השמדת התשתיות הצבאיות, תשתיות הטרור והתשתיות ההתקפיות ומניעת שיקומן, לצד הוצאת אמצעי הלחימה משימוש לצמיתות. תוכנית טראמפ הוסיפה לכך את הדה-רדיקליזציה כיעד משלים, מתוך הנחה שפירוק היכולות הצבאיות של חמאס אינו מספיק כל עוד נותרו על כנם מנגנוני החינוך, ההסטה, הגיוס והלגיטימציה הציבורית המאפשרים את שיקומו. הפירוז לא נתפס כמהלך ביטחוני בלבד, אלא כתהליך רחב המחייב שינוי הסביבה הפוליטית והחברתית ברצועה, שבסופו "עזה תהיה נקייה מטרור ולא תהווה איום על שכנותיה". הפירוז והדה-רדיקליזציה הגדירו לא רק את התהליך, אלא גם את מצב הסיום שאליו ביקש ההסדר להגיע: רצועת עזה ללא יכולת צבאית מאורגנת וללא התנאים שיאפשרו את התחדשותה.

מפת הדרכים משנה את הגדרת הפירוז ואת מצב הסיום שלו. היא קובעת תהליך של "הוצאה משימוש" ו"אחסון" של נשק כבד, אתרי ייצור, מחסני תחמושת ומנהרות, לצד פירוק הנשק של המיליציות החמושות. הנשק האישי אינו כפוף לחובת פירוק מפורשת, אלא להסדרה, רישוי ואכיפה לפי הדין הפלסטיני. מפת הדרכים אינה כוללת דרישה מפורשת להשמיד ולמנוע את שיקום התשתיות הצבאיות של חמאס. היא משאירה את מצב הסיום של הפירוז עמום, ומתמקדת בריכוז הסמכות על הנשק בידי רשות אחת, תהליך שבסופו רק ה-NCAG תחזיק, תאחסן ותשלט בנשק בעזה. מבחינת ישראל, זהו לא שינוי סמנטי אלא פער מהותי: הוצאת אמצעי לחימה משליטת חמאס אינה שקולה להשמדתם, ואחסון נשק בפיקוח אינו שקול לשלילת היכולת לעשות בו שימוש מחודש.

מפת הדרכים אינה כוללת יעד מקביל לדה-רדיקליזציה, אלא מציעה מנגנון של "הסכם שלום חברתי" שנועד להסדיר את היחסים בין הפלגים הפלסטיניים, לצמצם את הסיכון לעימות אלים בין חמאס, פת"ח, החמולות ושאר הארגונים החמושים, ולאפשר ל-NCAG לבסס את סמכותה. זהו מנגנון לייצוב רצועת עזה בתקופת המעבר, אך הוא אינו תהליך לדה-רדיקליזציה. הוא עשוי לייצב את המערכת הפוליטית בטווח הקצר, אך הוא אינו מטפל בתשתית האידאולוגית, החברתית והמוסדית המזינה עוינות כלפי ישראל, ואשר עלולה לאפשר לחמאס לחדש את כוחו או להצמיח גורמים קיצוניים אחרים.

בהתאם לכך, גם ההתייחסות לחמאס משתנה. במסמכי היסוד חמאס הוא בעיקר מושא ההסדר: הוא מודר מהשלטון, כוחו הצבאי אמור להתפרק ותשתיותיו אמורות להיהרס. מפת הדרכים שוללת ממנו את המשך השליטה ברצועה, היא מחייבת אותו ואת הפלגים להעביר את סמכויות הממשל והבטחון ל-NCAG ואוסרת עליהם להתערב בענייניה בתקופת המעבר. עם זאת, היא איננה חוזרת על האיסור הגורף בתוכנית טראמפ, שקבע שחמאס ויתר הפלגים לא ימלאו כל תפקיד בממשל עזה. איסור מפורש כזה נקבע במפה רק ביחס לאנשי המיליציות ששיתפו פעולה עם ישראל, אך לא ביחס לחמאס. מבחינת ישראל, זוהי נקודת תורפה מרכזית: מפת הדרכים נשענת על שיתוף הפעולה של חמאס בתהליך שנועד לפרק את כוחו, ללא מנגנון כפייה ברור אם יפר את התחייבויותיו או יפסיק לשתף פעולה. במקביל, היא שוללת את שלטונו ואת כוחו הצבאי, אך לא את המשך קיומו ואת השפעתו הפוליטית והחברתית, ואיננה מכריעה את מעמדו לאחר תקופת המעבר.

שינוי תפיסת הפירוז מלווה בשינוי במנגנוני היישום שלו. תוכנית טראמפ והחלטת מועצת הביטחון הציבו את כוח הייצוב הבינלאומי (ISF) במרכז ההסדר הביטחוני. הן הטילו עליו: להשמיד את התשתיות הצבאיות של חמאס ולמנוע את שיקומן, להוציא את אמצעי הלחימה של כלל הארגונים החמושים משימוש קבוע, לאבטח את גבולות הרצועה בשיתוף ישראל ומצרים, למנוע הברחות, להגן על האוכלוסייה האזרחית ועל הסיוע ההומניטרי, להכשיר את המשטרה הפלסטינית ולהפעיל מנגנון תיאום ביטחוני. בנוסף, ה-ISF נועד לקבל אחריות על השטחים שצה"ל יפנה, לבסס בהם שליטה ביטחונית ולהשתתף בקביעת אבני הדרך לנסיגה הישראלית. החלטת מועצת הביטחון אף הסמיכה אותו להשתמש ב"כל האמצעים הדרושים" לביצוע משימותיו. במודל זה, ה-ISF אינו כוח מפקח או מסייע, אלא הגוף המבצע שעליו נשען יישום ההסדר כולו, הסמכות הביטחונית העליונה ברצועה עד להשלמת המעבר לממשל הפלסטיני החדש.

מפת הדרכים משנה מודל זה מהיסוד. האחריות לפירוז, לריכוז אמצעי הלחימה, לפירוק המיליציות, לניהול הביטחון הפנימי ולאכיפת העיקרון של "רשות אחת, חוק אחד, נשק אחד" שתרכז בידיה את השליטה והאכיפה הביטחונית ברצועה, מועברת

לידי ה-NCAG. הפירוז כבר לא מובל בידי כוח בינלאומי, אלא בידי רשות מעבר פלסטינית בגיבוי בינלאומי. ה-ISF חדל להיות הגוף האחראי לפירוז והופך לכוח ייצוב, הכשרה וסיוע בלבד. הוא נותר אחראי בעיקר להפרדה בין צה"ל לבין האזורים שבשליטת ה-NCAG, לפיקוח על הפסקת האש, להכשרת המשטרה הפלסטינית ולאבטחת הסיוע ההומניטרי. מעבר לכך, הוא רשאי לסייע ל-NCAG על-פי בקשתה, ונאסר עליו לבצע משימות שיטור או לנהל את החברה הפלסטינית. הוא אינו מוביל עוד את הפירוז, וכבר לא מהווה את מנגנון האכיפה המרכזי של ההסדר, אלא רק משמש כגורם תומך לוועדת האימות הבינלאומית (ה-IVC) גוף שמוקם על ידי מפת הדרכים.

בעוד שתוכנית טראמפ והחלטת מועצת הביטחון הסתפקו במשקיפים עצמאיים שתפקידם היה לאמת את ביצוע הפירוז, מפת הדרכים מקימה את ועדת האימות שמלווה את ההסדר לכל אורכו. ה-IVC מאמתת את פירוק הנשק הכבד, המנהרות, אתרי ייצור אמצעי הלחימה ופירוק המיליציות, אך בנוסף, בוחנת הפרות, מאשרת את המעבר בין שלבי היישום ואף מוסמכת להאריך את לוחות הזמנים שנקבעו להסדר. בכך הופכת מפת הדרכים את ה-IVC לגוף מרכזי ביישום ההסדר, אך מותירה שאלות שיקבעו את כוחה ואמינות החלטותיה פתוחות. המסמך אינו מגדיר את הקריטריונים להשלמת הפירוז, את רף הראיות הנדרש לאישור כל שלב או את מעמדו של מידע מודיעיני במקרה של מחלוקת, ואינו מקנה לוועדה סמכויות אכיפה או הטלת סנקציות. במקביל, הרכב הוועדה שאמור לכלול נציגים של חברות מועצת השלום והמדינות הערביות, הופך את קטר וטורקיה לחברות כמעט טבעיות. עם זאת, המסמך אינו קובע כיצד תובטח עצמאות האימות וכיצד תוגבל השפעתן של מדינות המעורבות בקידום ההסדר על הקביעה אם תנאיו מולאו. מבחינת ישראל, כללי ההכרעה של ה-IVC, הרכב הוועדה ועצמאותה הם סוגיות בעלות חשיבות אסטרטגית, המשפיעות באופן ישיר על התקדמות הפירוז ושאלת השלמתו, אשר עשויות לחייב התקדמות בנסיגה גם כאשר ישראל סבורה שהיעדים הביטחוניים טרם הושגו.

שינויים אלה משליכים גם על מנגנון הנסיגה של צה"ל. תוכנית טראמפ והחלטת מועצת הביטחון קבעו שכל שלב בנסיגה יותנה בהשלמת אבני דרך ביטחוניות, העניקו לישראל ולכוח הייצוב הבינלאומי (ISF) תפקיד מרכזי בקביעת עיתויה, קבעו שכל שטח שצה"ל יפנה יועבר לאחריות ה-ISF והתנו את המשך הנסיגה בשליטה ביטחונית אפקטיבית וביציבות בשטח. זאת, תוך שמירת האפשרות להמשיך נוכחות ישראלית במעטפת הביטחונית כל עוד נותר איום טרור או חשש להתעצמות מחודשת. מפת הדרכים מאמצת את עקרון הנסיגה המדורגת, אך אינה מעגנת מחדש את מכלול הערובות שנועדו להבטיח שהנסיגה לא תקדים את יצירת המציאות הביטחונית החדשה. היא קושרת בין הנסיגה לבין התקדמות הפירוז, אך אינה מגדירה מהו היקף הפירוז שיאפשר כל שלב של נסיגה, מי יישא באחריות המבצעית לשטחים שצה"ל יפנה, האם המעבר בין השלבים מותנה גם בשליטה ביטחונית אפקטיבית, או כיצד יטופלו הפרות של ההסדר. סוגיות אלה מועברות במידה רבה להכרעת ה-IVC, ה-NCAG ומנגנוני היישום. בכך היא משנה את חלוקת הסיכון: במקום שהערובות הביטחוניות יהיו חלק מההסדר עצמו, הן תלויות באופן שבו יפורש ויישם לאחר אישורו.

משמעויות לישראל

מבחינת ישראל, מפת הדרכים מעבירה חלק ניכר מהסיכון הביטחוני מתנאי ההסדר אל שלב היישום. היא משמרת את יעד פירוק כוחו של חמאס, אך מגדירה את הפירוז באופן פחות חד ממסמכי היסוד, מעבירה את האחריות המרכזית לביצועו מה-ISF ל-NCAG, מחליפה אכיפה בינלאומית באחריות פלסטינית בפיקוח בידי מנגנון בינלאומי שסמכויותיו וכללי הכרעתו טרם הוסדרו במלואם. מפת הדרכים מניחה כי מנגנונים אלה יובילו בסופו של דבר לפירוק כוחו של חמאס, אך מותירה לשלב היישום הכרעות מהותיות באשר להיקף הפירוז הנדרש, לתנאים למעבר בין השלבים, לטיפול בהפרות ולהשלכות של כישלון התהליך. במובן זה, מפת הדרכים אינה מבטיחה את פירוקו המלא של חמאס ואינה מנטרלת מראש את הסיכונים הכרוכים בתהליך.

עם זאת, קשה להתעלם מהשינוי שהיא מגלמת. מנקודת מבטה של ישראל, במציאות שנוצרה לאחר קרוב לשלוש שנות מלחמה, היא המסגרת המעשית היחידה המונחת כיום על השולחן, לפירוק כוחו הצבאי של חמאס ולהקמת חלופה שלטונית ברצועת עזה. במובנים אלה, היא מתקרבת ליעדי המלחמה שהציבה ישראל יותר מכל מתווה שהוצג עד כה.

היא אינה מציעה את ההסדר האידיאלי, אלא את ההסדר שניתן לגבש לנוכח המציאות האסטרטגית שנוצרה והמגבלות הפוליטיות של כלל הצדדים. משום כך, יש לבחון אותה לא מול הסדר תיאורטי, אלא מול החלופות הריאליות העומדות בפני ישראל: המשך הלחימה, כיבוש ממושך של הרצועה או שימור המצב הקיים – חלופות הכרוכות אף הן במחירים, בסיכונים ובאי-ודאות.

גם אם ישראל הייתה זוכה ללגיטימציה בינלאומית מלאה להמשיך בלחימה, וגם אם צה"ל היה מפרק לחלוטין את כוחו הצבאי של חמאס, בכך לא הייתה מסתיימת המערכה. כדי למנוע את חזרתו של הארגון היה עליו לכבוש את הרצועה כולה, להחזיק בה לאורך זמן, לנהל אוכלוסייה של יותר משני מיליון תושבים באזור הרוס, להפעיל מערכות ממשל ושירותים אזרחיים, לשמור על הסדר הציבורי ולסכל באופן מתמשך ניסיונות התארגנות מחודשים. מהלך כזה היה כרוך בעלויות ביטחוניות, כלכליות, מדיניות וחברתיות כבדות, וגם לאחר תשלום המחיר הזה הייתה נותרת אותה שאלה אסטרטגית שהמערכה הצבאית לבדה אינה יכולה להכריע: מי יחליף את חמאס כאשר ישראל תסיים את שליטתה ברצועה?

לא פחות חשוב מכך, מפת הדרכים אינה עוד הצעה תיאורטית אלא מסגרת הנהנית מתמיכה אמריקאית ובינלאומית רחבה. ככל שמתגבש סביב המתווה קונצנזוס מדיני רחב יותר, כך מצטמצם מרחב הפעולה של ישראל לדחותו מבלי להציג חלופה ישימה. תגובת חמאס לדחייה הישראלית ממחישה את הסיכון: בעוד ישראל שוללת את המתווה בנוסחו הנוכחי, חמאס מצהיר על מחויבותו למפת הדרכים וליישומה המדורג. פער זה עלול לאפשר לחמאס לנצל את הסירוב הישראלי כדי לחזק את השפעתו על עיצוב התהליך, ובמקביל להציג את ישראל כמי שמכשילה אותו, גם כאשר התנגדותה נוגעת לערובות ביטחוניות מהותיות שטרם הוסדרו. התוצאה עלולה להיות שישראל תעמוד תחת לחץ גובר לקבל את המתווה דווקא בשלב שבו מוכרעות הסוגיות שיקבעו את משמעותו הביטחונית, בעוד יכולתה להשפיע עליהן מצטמצמת.

מכאן צריכה להיגזר עמדת ישראל. מפת הדרכים אינה מחייבת אותה לקבל את ההסדר כפי שהוא. להפך, מאחר שהיא מותירה חלק ניכר מההכרעות לשלב גיבוש מנגנוני היישום: האימות, הפיקוח והאכיפה, לישראל אפשרות להשפיע על עיצובם. במידה רבה, שם תוכרע גם משמעותו המעשית של ההסדר. מכאן גם נגזרת המשימה המרכזית של ישראל.

עיצוב ההסדר וניהול הסיכונים

דחיית מפת הדרכים בנוסחה הנוכחית צריכה להיות מתורגמת לדרישות קונקרטיות לתיקונה ולעיון במנגנוני היישום שטרם נסגרו, ולא להסתכם בהתנגדות למסגרת עצמה. הבהרות מלדנוב בנוגע להיקף הפירוז ולהתניית הנסיגה בביצוע צעדי פירוז מאומתים מצמצמות חלק מהפער, אך אינן פותרות אותו כל עוד אינן מעוגנות במתווה עצמו.

האתגר המרכזי העומד בפני ישראל הוא להבטיח שמנגנוני האימות, האכיפה והנסיגה יעגנו מחדש את הערובות הביטחוניות שנחלשו במפת הדרכים, כך שההסדר לא יסתפק בהעברת השלטון מחמאס, אלא יבטיח גם את שלילת יכולתו לשוב ולהתעצם.

ראשית, יש להפוך את ההבהרות שניתנו למפת הדרכים להתחייבויות כתובות, ולהשיב את הערובות הביטחוניות שנקבעו במסמכי היסוד אך נחלשו או הושמטו ממנה. אין להסתפק בעיון העקרונות עצמם: יש לתרגם אותם לכללים אופרטיביים שיקבעו מה נדרש להשיג לפני כל שלב, לפי אילו קריטריונים תימדד העמידה ביעדים, מי יהיה מוסמך לאמת את השלמתם ומה יהיו ההשלכות אם לא יושגו או יופרו לאחר שאושרו.

שנית, יש להגדיר באופן מחייב ומדיד את מצב הסיום של הפירוז: אילו אמצעי לחימה יושמדו או יוצאו משימוש לצמיתות, מה יהיה מעמדו של הנשק האישי, כיצד יפורקו המנהרות, מתקני הייצור, מחסני הנשק ויתר התשתיות הצבאיות, וכיצד תימנע בנייתם מחדש. הפירוז צריך לחול גם על התשתית הארגונית המאפשרת הפעלת כוח צבאי, שרשרת הפיקוד, מערכי המודיעין והפיקוד והשליטה, מנגנוני הגיוס ומקורות המימון, כדי למנוע מחמאס לשקם את כוחו לאחר פירוק הנשק.

שלישית, יש לעגן קשר חד-משמעי בין פירוז מאומת לבין הנסיגה הישראלית. כל שלב בנסיגה צריך להיות מותנה מראש בהשלמת אבני דרך ביטחוניות מוגדרות, באימותן, בפריסת גורם חלופי בעל אחריות מבצעית ובקיומה של שליטה אפקטיבית בשטח.

רביעית, מאחר שה-IVC צפויה להכריע אם התנאים למעבר בין שלבי ההסדר מולאו, ההרכב, הסמכויות וכללי ההכרעה שלה צריכים לעמוד במוקד המשא ומתן הישראלי. יש להבטיח כי הוועדה תהיה מקצועית, עצמאית ובעלת סמכויות פיקוח מלאות, וכי החלטותיה יתבססו על קריטריונים מדידים, ראיות וחוות דעת מקצועיות. ככל שקטר וטורקיה יהיו מיוצגות בוועדה, נדרשים מנגנוני איזון שימנעו מכל אחת מהן לקבוע לבדן אם חמאס מילא את התחייבויותיו, ולהבטיח מעמד מרכזי לארצות הברית. הוועדה צריכה להיות מוסמכת לבצע ביקורות פתע ובקורות חוזרות, לקבל גישה מלאה לאתרים ולמידע, להסתמך גם על מודיעין ישראלי ואמריקאי ולפתוח מחדש שלב שכבר אושר אם יתגלה לגביו מידע חדש ולכלול הליך מוסדר לערעור ולבירור מחלוקות.

חמישית, יש להבהיר את חלוקת האחריות בין ה-NCAG לבין ה-ISF. יש להגדיר מי אחראי לפעול אם הפירוז אינו מתבצע מרצון, מי מונע הברחות והתעצמות, מי מחזיק בשטח שצה"ל מפנה ומי מוסמך להגיב כאשר ה-NCAG אינו מסוגל לאכוף את מרותו. ללא תשובות לשאלות אלה, חלוקת האחריות עלולה להפוך לחלוקת אחריות ללא יכולת אכיפה.

שישית, יש לקבוע מראש מנגנון ברור להפרות ולכישלון התהליך. מפת הדרכים צריכה להגדיר מה יקרה אם חמאס יסרב למסור נשק, אם יתגלו מנהרות או מחסנים שלא דווחו, אם ה-NCAG לא תצליח לבסס שליטה או אם מנגנוני הפירוז יקרו. הפרה מהותית מצד חמאס צריכה לעצור אוטומטית את ההתקדמות בנסיגה ובשיקום ולאפשר פתיחה מחדש של שלב שכבר אושר. מנגנון ההפרות צריך לקבוע כי הפרה גוררת הן חובת תיקון והן שלילת התמורה שנקשרה לביצוע תיקון של אותו שלב. הפרה שהתגלתה לאחר הנסיגה תחייב תיקון ותשלול את הנסיגה שנקבעה כנגד אבן הדרך הבאה בפירוז.

לבסוף, ישראל צריכה לדרוש ערבויות אמריקאיות ובינלאומיות מפורשות לכך שכישלון מהותי של המנגנון לא יותיר אותה כבולה להסדר שאינו ממלא עוד את תכליתו הביטחונית, לרבות הכרה בזכותה לשוב ולפעול צבאית נגד איום מתחדש אם מנגנוני ההסדר אינם מסוגלים להסירו.

לסיכום

דחיית מפת הדרכים בנוסחה הנוכחית אינה מחייבת דחייה של המסגרת כולה. דווקא העמימות שנותרה בה יוצרת לישראל מרחב להשפיע על תנאי היישום שלה ולהפוך הבהרות והבנות לערובות מחייבות. אם ישראל תצליח לעגן הגדרה מדידה של הפירוז, להתנות כל שלב בנסיגה בהשגת יעדים ביטחוניים מאומתים, לקבוע מנגנון אפקטיבי להפרות, להבטיח את עצמאות ועדת האימות ולשמר את זכותה לפעול במקרה של כישלון ההסדר, ניתן יהיה לצמצם את הסיכונים הטמונים במתווה ולהפוך אותו למסגרת שתשרת טוב יותר את האינטרס הישראלי. הפוטנציאל המרכזי שלה הוא לחבר בין שני יעדים שהמערכה הצבאית לבדה מתקשה להבטיח במקביל: שלילה מתמשכת של כוחו הצבאי של חמאס ובניית חלופה שלטונית המסוגלת להחזיק ברצועה ולמנוע את שיקומו.

עורכי הסדרה: ענת קורץ, רינת חרש ואלדד שביט.